

V ANTIOCHII VZNIKÁ SBOR Z POHAN? (nová verze úlohy)

Převod materiálu

Tomáš Trusina

Pořadí v lekci

15

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) Má někdo z vás nějakou přezdívku? Znáte někoho, kdo má přezdívku? Jak vznikla? Podle čeho vznikají přezdívky?

(Např.: jak se říká fanouškům hudebních skupin,... pořítařových her, "paříši", fotbalových klubů a pod.)

A jak se říká lidem, kteří se v neděli scházejí k bohoslužbám, do nedělní školy? "..." (křesťané). Napadlo vás, že tohle pojmenování je také PŘEZDÍVKA? Jak dostali křesťané tuhle přezdívku, vypráví dnešní příběh z knihy Skutků apoštolských.

b) Pro Teofila:

Teofil si může Lukášovi stěžovat, že se jim ve městě začali posmívat - "Vy jste křesťáci!" A Lukáš mu vysvětlí, jak k této přezdívce došlo, a že vlastně přesně vystihuje, co jsme jako vyznavači Ukřižovaného a Vzkříšeného zažili.

c) Zaspívejte si s dětmi refrén písně Chvalozpěv (EZD 632): *"Ty jsi hoden žehnání a chvály..."* Zeptejte se jich, jaký dojem z něj mají: Chválíme někoho vznešeného nebo neuznávaného? Silného nebo slabého? Úspěšného nebo neúspěšného? Obdivovaného nebo posmívaného?

Potom pokračujte dál: pro koho tu tento *"Pán pánů a Král králů"* je? - *znaveným sílu dodává, uvězněným snímá pouta z rukou...* Chce být Pán, který je oslavovaný, nebo který je nablízku zotročeným, slabým, žízňavým a hladovým - lidem "dole" a bez naděje?

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

Co plyne ze skladby oddílů Sk 9-13: po povolání Pavla, apoštola pohanů, (Sk 9) a "obrácení" Petra, který svou teologickou výbavou na otevřenost vůči pohanům nestačil (Sk 10-11), následuje vyprávění v "civilnějším" stylu o tom, jak v Antiochii začali zvstávat *helénové* - tedy pohanům nespjatým s židovskou tradicí. Následuje legendární velikonoční vysvobození ve Sk 12, potom oddělení Pavla a Barnabáše k misijnímu úkolu ve Sk 13.

Pro lukášovský zpsob vypravování je typické, že stídá zvst o "masivních" událostech píbhu spásy (pí nichž se otevírají "prhledy mezi nebem a zemí" - jako nap. Vánoce, Velikonoce, Letnice, povolání ap. Pavla) s píbhy ladnými naprosto stíživ. V nich se pak realizuje to, co se jednoznaě ukázalo v předchozích zvstn masivních událostech. Od Sk 9 do Sk 12 se píbhy Petra (prvního svdka píbhu Skutk) a Pavla prolétají, aby pak Petr ve Sk 12 definitivě odešel ze scény Skutk. Od 13. kapitoly se ujímají svdectví evangelia antiochenští a Pavel, kteří realizují poslední část osnovy - donést evangelium "na sám konec země" (Sk 1,8).

Pronásledování v Jeruzalém: se týkalo se zvlášť štánovského okruhu křesťanů. Vedlo k tomu, že se jeho příznivci rozprchli (dosl. *byli rozprášeni* - 11,19 viz také Sk 8,1.4). Když se v píbhu Skutk posouvá zvstování evangelia do dosud neznámého prostředí - z Judska do Samařska a te mezi pohany - je to vždycky "díky" pronásledování. Zaslíbení Vzkříšeného se plní, byť asi úplně jinak, než apoštolé očekávali.

Přechod od zvstování židům ke zvstování pohanům (Sk 11,19-20): výrazně se tu vyskytuje dvojice židé - řekové (v novém překladu "pohané, viz nap. 1K 1, 22n aj.) Zpsob vyprávění zřetelně sděluje, že oslovit zvstí o Kristu příslušníky jiného náboženského, kulturního a civilizačního okruhu nebylo vůbec snadné. Zvstování a vyznání, že *Ježíš je Pán* (v. 20) neznalo mezi pohany tak nábožensky provokativně jako mezi židy (titul Pán - KYRIOS najdeme v řeckém překladu SZ tam, kde je řeč o Hospodinu). O to víc však mohlo provokovat politicky. Vyznání, že *Ježíš je Pán (Kyrios Iesus)*, znalo řecky mluvícím a myslícím jako polemika se státní loajálním přesvědčením, že *císař je pán (Kyrios Kaisar)*. Podezření, že křesťané jsou nekalé, protistátní živly, se pak ve Sk objeví několikrát (Sk 16,20; 17,7)

Ruka Pánů byla s nimi (11,21): "ruka Pánů" je SŽní obrat pro Boží vysvobozovatelské akce. Zvstování mezi pohany je tedy svého druhu pokračováním zvstí o Božích skutcích pro Izrael. Stejně tak smíme rozumět zděraznění obrácení: nejde ani tak o emocionálně prožívanou konverzi, jako o změnu orientace ve směru, který nabízí zvstované slovo.

Inspekce z jeruzalémského sboru (11,22n): jeruzalémští se o kvetoucím antiochenském sboru brzo dověděli a poslali tam na "vizitaci" proroka Barnabáše (11,22). Nejspíše se jednalo o kontrolu pravověří. V antiochenském sboru se začalo zvstovat jiným zpsobem, než byli jeruzalémští zvyklí. Antiochenští, kteří se neobracejí pouze k židům, ale i k pohanům, jsou o "krok napřed", a tudíž podezřelí. "Vyslanec jeruzalémských" - Barnabáš má ovšem pro tuto novou práci porozumění. Vzpomene si na Pavla a dojde si pro něj do Tarsu, kde by Pavel zřejmě jinak zůstal.

Učedníci poprvé nazváni "křesťany" (11,26): dosl. jsou to "křestovci". Důležitá je informace, že se jedná o jakousi "náboženskou přezdívku", kterou učedníky z antiochenského sboru řadilo jejich okolí. Ve chvíli, kdy evangelium překračuje hranice svta židovství, jsou vyznavaři identifikováni jako ti, kteří zvstují a věří, že Kristem, Mesiášem je Ježíš. Vzhledem k tomu, že slovník Lukáše ve Sk 11,19nn má podobnost s oddílem 1 K 1,18nn, je snad namístě myslet na Krista ukřižovaného a skandálnost této zvstí pro židy a řeky - pohany.

Podle mimobiblických pramenů šlo o hanlivý přídomek. Pak by bylo namístě křesťané, křestovci překládat

jako "krisťáci" (česká přídopna "ák" vyjadřuje despekt - viz např. přídopn "novák" vyjadřující přívodn nedvěru - ten je tu nový, cizí - "cizák" - tudíž podezřelý) .

V bibli je ovšem jméno vždycky také jakýmsi uloženým programem. Co se v hlavách pohanského okolí zrodilo jako nedvěřivé a hanlivé označení, vyjadřuje nejpřesněji, proč a nať tady tahle "náboženská parta" vlastně je.

Učitelé a proroci (13,1n): v Antiochii není Pavel ještě vědí osobností, ale přisobí zde mezi proroky a učiteli, kteří stáli v řele sboru a je považován za jednoho z nich. Učitelé využívali křesťanskému porozumění Starému zákonu. Novozákonní proroci kázali jasnou řeř evangelium. Díky řmto prorokřm (inspirovaným Duchem) máme zřejmě zachovány a do nové situace "dotvořeny" mnohé Ježíšovy výroky.

Oddělení Duchem jako prorocké pověření (Sk 13,2): upomíná na jedinečná prorocká vystoupení (Iz 61,1n). Prorok vystupuje s nárokem mluvit a jednat překvapivě, posouvat dřazy, překvapivě rozevírat obzory.

Právě v písňích prorokř - zejména Iz od 40. kap. dále aj - najdeme zřetelné dřazy na to, že dílo mesiášského služebníka Hospodinova Boží má zásadní a konečný význam pro vyvolený lid i všechny pohanské národy okolo (např. Iz 49, 1.6) . Můžete dřtem připomenout přibřhy prorokř - a přibřhy Ježíšovy - v nichž dochází k setkáním s jednotlivými lidmi pohanského přvodu (vdova ze Sarepty Sidonské - 1Kr 17, řunemanka - 2Kr 3, Námán - 2Kr 5, uzdravení setníkova sluhy - Lk 7).

Antiochenské učitele a proroky vedlo vyznání, že Ježíš je ten pravý mesiášský služebník a Pán, k rozhodnutí víry, že nastal řas vydat se se zvřstí evangelia - se slovem záchrany - k pohanřm.

Příchod prorokř (Sk 11,27-30): je epizoda, která není v předeřsaném řtení. Se staršími dřtmi ji však můžete probrat a ilustrovat na ní funkci proroka: když hlad ohlašují proroci, pak to nezní jako neodvratná ři katastrofická předpověř, ale jako výzva víře - přijde hlad, co s řím uděláme? A víra otevřená prorockým dřrazřm odpovídá: Uděláme sbírku. Materiální a finanční solidarita dosvěďuje, že navzdor rozdílným dřrazum mezi "jeruzalémskými" a "antiochenskými" jde o jedno spoleřenství. Z Jeruzaléma přišli "pořehnat dílu" zástupci Dvanácti - a do Jeruzaléma posléze dorazí od křesťanř z pohanř materiální výpomoc.

3. FORMULACE TÉMATU

Díky prorokřm jsme v Antiochii pochopili: Vyznávat Božího služebníka Ježíše jako "Pána Pánř" znamená obrátit se s evangeliem o nřm i k pohanřm.

Než začne Pavlova misijní řinnost, je řeba definitivně zodpověřt otázku po oprávnřnosti kázat evangelium i pohanřm. Můžete s dřtmi klidně procházet jejich znalosti SZ přibřhř, ve kterých Hospodin jedná se svým lidem. Takovou strukturu mají i kázání svřdkř ze Skutků. Tyto dřjiny Božího jednání s řlovřkem ovšem ústí do Ježíšova přibřhu, k nřmuž se Břh přiznává jeho vzkříšením. Proto se tomu, kdo věřří v Boží moc stejně jako Ježíš, otevírá Boží milost - ře nestojí v cestě ani lidská vina, ani pohanský přvod.

4. VYKLADAŠKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

- V této úloze nám půjde o to zachytit vnitřní proces, kterým svůdkové Vzkříšeného Pána museli projít, aby se obrátili se zvůstí k pohanům. Tento skrytý předpoklad tzv "první misijní cesty" zůstává skrytý v starozákonním prorockém kontextu oddílu ze Skutků i v samotné skladbě této biblické knihy: Je ovšem potřeba ho tematizovat, aby bylo jasné, z čeho vyrůstá onen zlom.

- připojíte-li podepřodní přípravu z r. 2006/2007 i oddíl o zvůstování na Kypru a konfliktu s Elymasem (Sk 13,6-12), nezapomeňte: Barjezus/Elymas není Harry Potterem Nového zákona. Harryho příběhy končí totiž jasnou demonstrací, že v kritické situaci člověk může spoléhat na pomoc přátel. Na kouzla není radno spoléhat, což se Barjezovi nevyplatí.

- Pozor na antisemitskou notu, ke které by vyhnání misionářů mohlo svádět. Lukášovi nejde o polemiku proti židům jako proti lidem, kteří zabili Ježíše Krista. Když se Lukáš vyjadřuje kriticky o těch, kdo odmítli apoštolské pozvání k víře v Ježíše, je to pořád ještě "vnitrožidovská polemika" - pro obě strany sporu má zásadní význam poselství Zákona a proroků a obě se vnímají jako dvě cesty víry "našich otců". (Týká se i příštích úloh.)

- oddíl oproti ročníku 2006/7 zkracujeme o epizodu na Kypru a v Antiochii Pisidské (13,6-52). Budete-li přičítat navazovat, můžete mluvit přímě o tom, že na cestě, kam byli vysláni, se dostali do Lystry (Sk 14,8-21).

5. OSNOVY VYPRÁVNÍ

Pro mladší i střední a starší šk. vč můžete využít nabídnuté vyprávění. Mladším ho zkrátte podle následující osnovy. Hodí se k němu motivace 1a).

Jste-li zvyklí pravidelně využívat postavu Teofila, s nímž Lukáš vede rozhovor, mohou otázky zaznívat k němu a odpovídat od něj. V tom případě doporučíme motivaci typu 1b).

a) osnova pro mladší školní věk:

I. Motivace - Podle čeho vznikají přezdívky?

II. Pronásledování přátel Štěpána a Filipa se dostávají do Antiochie

III. V cizím městě a cizím lidem zvůstují o Ježíši.

IV. Sbor roste a učedníci dostali přezdívku

V. Přišel i Barnabáš - a spolu s Pavlem jsou vysláni kázat pohanům i na dalších místech

b) osnova st?ední a starší školní v?k:

Ve vypráv?ní jsou citovány písní?ky o vzk?íšení. Za?a?te je do bohoslužeb p?ed vypráv?ní nebo vyberte takové, které d?ti dob?e znají. Jako motivace se hodí spíše 1c) s písní Chvalozp?v. M?žete o ní hovo?it, potom ji p?ezpívat a pak pokračovat vypráv?ním v bod? 2.

1. Motivace: Pro koho tu je "Pán pán? a Král král?"?
2. Pronásledování zaválo u?edníky do Antiochie
3. Antiochenští se rozhodují kázat pohan?m
4. Vznik sboru a reakce okolí
5. Inspekce z Jeruzaléma - Barnabáš
6. Apoštol Pavel na scén?
7. Pavel a Barnabáš jsou vysláni kázat dalším pohan?m

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDE?KA ŠORMA

k stávající úloze se prac. list nehodí, ale užijete-li verzi podle p?vodní verze z r. 2006/7 ?. 15, m?žete ho dob?e využít.

7. LITURGICKÝ RÁMEC (vstup, písn?)

Vstup: Zpívejte Hospodinu píse? novou - nebo? divné v?ci u?inil. V známost uvedl Hospodin spasení své, p?ed o?ima národ? zjevil spravedlnost svou. Rozpomenul se na milosrdenství své a na pravdu svou k domu izraelskému; všechny kon?iny zem? vidí spasení Boha našeho. (Žalm 98,1nn)

8. VYPRÁV?NÍ A NÁPADY PRO P?EDŠKOLNÍ V?K

9. VYPRÁV?NÍ PRO ST?EDNÍ ŠKOLNÍ V?K

9. VYPRÁV?NÍ PRO ST?EDNÍ ŠKOLNÍ V?K

Pozn.: Zna?ka "..." znamená, že tu po otázce m?žete dát prostor reakcím vašich poslucha??.

1. Motivace:

Kde se berou p?ezdívky?

nebo

Pro koho tu je "Pán pán? a Král král?"?

2. Pronásledování zaválo u?edníky do Antiochie

V Jeruzalém? začalo po smrti mu?edníka Št?pána pronásledování. P?edevším byli pronásledováni ti brat?i a sestry ze sboru, kte?í se LIŠILI SVÝM JAZYKEM: nemluvili aramejsky jako jeruzalémští domorodci, ale ?ecky.

Když n?kdo utíká p?ed pronásledováním, odchází n?kdy málem s holýma rukama. Ale brat?ím a sestrám, kte?í utíkali pry? z Jeruzaléma a Judska N?CO Z?STALO UR?IT?: Nesli si sebou VÍRU V JEŽÍŠE. Hlavn? ty nejd?ležit?jší p?íb?hy (které to jsou? "...? - o Ježíšov? uk?ižování a vzk?íšení). Nep?estali si zpívat *Bu? Bohu všech na sláva ?est, že uslyšet jsme mohli zv?st o Ježíšov? zmrtvýchvstání*. Víra z téhle velikono?ní písni?ky je držela i v t?žkých ?asech.

S touhle písni?kou se n?kte?í pronásledovaní dostali až do ANTIOCHIE. To bylo velkom?sto, proti kterému vypadal Jeruzalém jak Pr?ice nebo Benešov proti Praze. Ale oni tam neztratili víru ani odvahu. Vždy? je drží písni?ka o Ježíšov? vít?zství: *Hrob životu je dán, když vyšel z n?j náš Pán*. Kolem tohoto vyznání se scházeli a utvo?ili nový sbor.

3. Antiochenští se rozhodují kázat pohan?m

Mezi k?es?any v Antiochii byli i kazatelé a u?itelé, kte?í znali p?íb?hy Mojžíšovy a p?edevším prorocké písni?ky. Ty um?li velice dobře. My zpíváme podle proroka *"neskládejte v mocných nad?ji" - o tom, že "nedolomí nalomenou t?tinu, uv?zn?ným snímá pouta z rukou"* a takových prorockých písni tam poslouchali a u?ili se ještě daleko víc.

A práv? v t?ch prorockých písni?kách zjistili d?ležitou v?c: Vždy? tady se ?íká, že takováhle Boží pomoc p?ichází se spravedlivým Božím služebníkem - a že p?ichází PRO VŠECHNY NÁRODY. I pro ty, kdo o Bohu Izraele nikdy nic neslyšeli! A když tedy zpíváme *P?ed tebou se Pane Kriste, král? králi, dobrovoln? skláníme* - a oslavujeme Božího služebníka Ježíše jako Vzk?íšeného Pána - tak to je tedy pot?eba začít kázat i t?m, kdo v?bec nic nev?dí ani o Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi, ani o Mojžíšovi a Izraeli. S p?íb?hem o Ježíši je pot?eba *"jít po všem sv?t? - a v každý d?m!"*

(P?edtím si na n?co takového skoro nikdo z u?edník? a apoštol? netroufl. Ani Petr - dokud ho k tomu nedostrkal Pán B?h. Troufl si na n?co takového Filip... a tady v Antiochii to začali d?lat úplně normáln?.)

A p?edstavte si: jejich kázání o tom, který uv?zn?ným snímá pouta s rukou a stojí p?i t?ch kdo jsou bez práva, oslovilo mnoho lidí. A bylo to jak v té velikono?ní písni?ce: vždycky nový u?edník se k církvi p?

idává, když Krista vyznává.

4. Vznik sboru a reakce okolí

Kdyby křesťan? zůstala jen malinká skupinka, asi by je v takovém velkom?st? jako Antiochie p?ehlédli. Ale že jich p?ibývalo - za?ali si jich i v takovém m?st? všímat.

A navíc se křesťané od svého okolí v mnohém ODLIŠOVALI:

Víte v který den slavili svá shromážd?ní? "... " - prvního dne po sobot? - v Den vzk?íšeného Pána. A navíc ještě po?ád dokola vypráv?li o tom, že jejich Mesiáš (ten Vzk?íšený Pán) se z lásky rozdal - a dokonce skon?il na kříži.

A tohle spoustu lidí provokovalo, pobu?ovalo - nebo vedlo k posm?chu.

A za?li se pošklebovat: Vidíte je, ty co se scházejí k bohoslužbám prvního dne po sobot?? To jsou ty, co mluví po?ád dokola o ukřižovaném Mesiáši - Kristu... To jsou ty - KRIS?ÁCI!

A už m?li u?edníci, brat?i a sestry z Antiochie, p?ezdívku. Sice byla posm?šná, ale na druhou stranu docela p?esn? vyjad?ovala, kdo je nejd?ležit?jší: Kristus - ukřižovaný a vzk?íšený.

5. Inspekce z Jeruzaléma - Barnabáš

Tohle všechno se doslechli v Jeruzalém?, kde si n?kte?í v?dcové Ježíšových u?edník? mysleli - my jsme pupek sv?ta, podle nás se všechno musí ?ídit. A v?bec se jim to nelíbilo. A tak z pravov?rného Jeruzaléma poslali na kontrolu do prohnílého velkom?sta Antiochie Barnabáše. Vyšet?i Barnabáši, jestli tam?jší Ježíšovi u?edníci nejsou taky trochu prohníli, když za?ali vypráv?t evangelium pohan?m. Barnabáš tam p?išel - a nic nedal na to, že ho tam vyslali jako kontrolora. Místo toho, aby byl d?ležitý jak kontrolor, chodil do shromážd?ní spolu s pohany, kte?í uv?žili, koukal - a poslouchal. A protože m?l otev?enou hlavu - a otev?ené srdce - vid?l a poznal: Tohle není žádná úchylka. Tohle je úpln? správn? - podle Ježíše i podle prorok?.

6. Apoštol Pavel na scén?

A jak už m?l otev?enou hlavu, vzpomn?l si na Saule (neboli Pavla): On bude p?ece ten nejlepší u?itel a kazatel pro tyhle nové u?edníky.

(Vždy? i jemu kdysi náramn? vadilo, že Boží dílo je spojováno práv? s p?íbh?hem ukřižovaného mesiáše. A Vzk?íšený Pán se mu dal poznat práv? jako pronásledovaný.)

Saul (neboli Pavel) p?ece nemusí své dary a v?domosti poh?bívat n?kde v Tarsu. Tady v Antiochii bude pro n?j nejlepší uplatn?ní. A p?ivedl Saule (neboli Pavla) do Antiochie.

Saul (neboli Pavel) za?al kázat - a vykládat Zákon a Proroky - a ti noví u?edníci jen zá?ili (to byl ?lov?k jim jako šitý na míru) - a u?edník? (neboli "kris?ák?", jak jim v Antiochii ?íkali) p?ibývalo a p?ibývalo.

7. Pavel a Barnabáš jsou vysláni kázat dalším pohanům

Za jakou dobu udělali ještě jedno důležité rozhodnutí. Ti, kteří kdysi rozhodli - začít kázat pohanům - po jednání bohoslužbách řekli

- Pavle a Barnabáši - vy nebudete kázat a využívat jen tady u nás v Antiochii. Vy se vydáte dál - k dalším lidem - do jiných velkých měst - do jiných krajů. Nebude to výlet (jako o prázdninách) - bude to možná hodně těžká práce. Ale my věříme, že je to potřeba.

A modlili se za ně - a prosili - Vzkříšeného Pána - Probuť svým dechem kosti suché, zavři - a přiveď i jiné zotročené v tvou říši svobody.

A potom Pavla s Barnabášem vyslali na cestu.

Na té kazatelské cestě to dopadalo podobně jako v Antiochii: mnoho pohanů Pavlovo a Barnabášovo kázání oslovilo. A když si jich ostatní všimli, začali jim také říkat podobně jako v Antiochii: křesťáci, křesťané. A tak vlastně díky antiochenským křesťákům se evangelium o Kristu dostalo až k nám..

Vzkříšenému Pánu buď čest a sláva, že si svoje svůdky povolával a povolává stále dál, naplň zeměmi, národy, národnostmi i řásky. AMEN.

10. NÁMĚTY K ROZHOVORU

- co všechno vede k tomu, že se lidé určitého jazyka, národnosti, rasy dívají na druhé s podezřením, odmítavě?

- v kterých prorockých příbězích se s Boží vysvobozující mocí setkávají i příslušníci neizraelských národů? (viz klíčové pojmy)

- jak často se stane, že k vám do třídy přibude někdo nový? Umíte ho vzít mezi sebe, nebo mu dáváte najevo, že je mezi vás nepatří?

- znáte všechny lidi, kteří přicházejí na bohoslužby? Všimli byste si, kdyby přišel někdo nový? Uměli byste ho poznat? přivítat? Co byste mu řekli?

- už jste přemýšleli, koho pozvat do nedělní školy nebo do náboženství? Myslíte, že je to i vaše starost - nebo je to jen záležitost faráře, učitele NŠ?

11. A JEŠTĚ SE OHLÉDNĚTE...

Připadá vám, že si vypravěč dnešního příběhu moc vymýšlí, že postupuje málo podle textu? Projďte si znovu vysvětlení i písničky - a možná zjistíte, že si zas tolik nevymýšlí.

Odkaz na pracovní list

[15 Pavel vyslán do Antiochie](#)

Odkaz na píse?

[Neskládejte v mocných naději](#)

[Bu? Bohu všechna chvála, ?est a požehnání](#)

[Zpívejte Pánu nové písn?](#)

[Ve jme?no Krista doufa?me](#)

[Jd?te po všem sv?t? \(BTS86\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Skutky](#)

Téma

[Misie](#)

Biblický odkaz (kat)

[Skutky 11,19–26](#)

[Skutky 13,1–6](#)